

JULKAISTU NUMEROSSA 3/2012

TEEMAT

Apteekilla on tärkeä rooli lääkitysturvallisuuden varmistamisessa

Noora Oinonen / Kirjoitettu 16.7.2012 / Julkaistu 7.9.2012

Lääkkeen määräämisen ja toimittamisen tulisi muodostaa turvallinen ja tarkoituksenmukainen kokonaisuus. Tämä on lääkkeen käyttäjän ja määrääjän sekä apteekin ja muun terveydenhuollon yhteinen etu. Apteekeilla on monia tehtäviä, jotka osaltaan edesauttavat lääke- ja lääkitysturvallisuuden toteutumista.

Apteekki varmistaa lääkitysturvallisuutta lääkejakeluketjun viimeisenä lenkkinä ennen lääkettä käyttävää asiakasta. Apteekin farmaseuttisen henkilökunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että myös lääkkeen käyttäjä on selvillä lääkkeen oikeasta ja turvallisesta käytöstä ja säilytyksestä.

Apteekki paikallisen lääkehuollon varmistajana

Jokaiselle apteekille on määritelty tietty maantieteellinen sijaintialue. Apteekki vastaa oman alueensa lääkehuollosta eli siitä, että apteekissa on sen tavanomaisen asiakaskunnan tarpeita vastaava valikoima ja määrä lääkkeitä sekä lääkkeiden käyttöön tarvittavia välineitä ja tarvikkeita. Lisäksi apteekin asiakkaiden on saatava riittävästi neuvontaa lääkkeistä ja niiden käytöstä.

Apteekin on hyvä sopia paikallisesti muiden terveydenhuollon toimijoiden kanssa lääkevalikoimasta sekä muista lääkitysturvallisuutta ja lääkkeiden järkevää käyttöä edistävistä toimenpiteistä. Paikallisesti voidaan myös sopia esimerkiksi sähköiseen lääkemääräykseen ja lääkevaihtoon liittyvistä asioista.

Jos apteekki tai sivuapteekki vastaa lääkkeiden toimittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikköön, tulee sen huolehtia lääketoimitusten lisäksi riittävästä lääkkeisiin ja lääkitysturvallisuuteen liittyvästä neuvonnasta ja ohjauksesta.

Asiakirjoja ja lupaehtoja

Lääkemääräyksen ja muiden lääkemääräyksen toimittamiseen liittyvien asiakirjojen on oltava kunnossa, jotta lääke voitaisiin toimittaa asiakkaalle. Erityistä huomiota asiakirjojen oikeellisuuteen pitää kiinnittää silloin, kun toimitetaan väärinkäyttöön soveltuvia lääkevalmisteita.

Apteekista on aina oltava yhteydessä lääkkeen määrääjään, jos herää epäily väärinkäytöksistä tai väärennöksistä. Tällaisissa tapauksissa lääkemääräystä ei saa toimittaa ennen kuin lääkkeen määrääjä on varmistanut lääkemääräyksen oikeellisuuden ja lääkkeen oikea käyttö on selvillä. Tarvittaessa lääkemääräykseen tehdään merkintä epäselvyydestä tai sähköinen lääkemääräys lukitaan asian selvittämisen ajaksi.

Lääkkeitä toimitettaessa apteekin farmaseuttisen henkilökunnan pitää tarkistaa, että lääkkeellä on myyntilupa ja että sen mahdolliset ehdot täyttyvät. Jos lääkevalmiste on esimerkiksi tarkoitettu vain sairaalakäyttöön tai se on vain erikoislääkärin määrättävissä, ei sitä saa toimittaa asiakkaalle ennen kuin myyntiluvan ehtojen täyttymisestä on varmistuttu.

Myyntilupien ehdot on asetettu, jotta lääkkeen käyttö olisi turvallista. Sen vuoksi apteekin pitää omalta osaltaan huolehtia ehtojen täyttymistä ja tarvittaessa kertoa niistä myös hoitavalle lääkärille.

Erityisluvalliset lääkkeet erityistarkasteluun

Erityisluvallisen lääkkeen turvallisen käytön varmistaminen voi vaatia tavallista enemmän vaivaa. Luotettavaa tietoa erityisluvista ja määräaikaaisista erityisluvista saa muun muassa Fimean verkkosivujen hakupalvelusta, josta voi hakea ihmisille tarkoitettujen erityislupavalmisteiden tietoja.

Määräaikaaisella erityisluvalla myytäviin lääkkeisiin saattaa liittyä ehtoja, joiden täyttymisestä pitää varmistua ennen lääkkeen toimittamista asiakkaalle. Valmisteen käyttö voi esimerkiksi olla rajattu vain tiettyyn käyttöaiheeseen. Jos lääkemääräyksen perusteella tällainen valmiste on määrätty johonkin muuhun käyttöaiheeseen, on apteekista otettava yhteyttä lääkkeen määrääjään. Tarvittaessa määräaikaaiselle erityislupavalmisteelle on haettava erityislupa.

Apteekin farmaseuttisen henkilökunnan on tarkistettava myös erityislupavalmisteiden annostus ja opastettava asiakasta lääkkeen oikeassa ja turallisessa käytössä. Annostuksen oikeellisuus on hyvä varmistaa jo haettaessa erityislupaa.

Kirjaukset ja merkinnät viestikapulana

Lääkkeitä käsiteltäessä ei tarkan kirjaamisen merkitystä voi korostaa liikaa. Kirjauksilla ja merkinnöillä viestitään muun muassa siitä, miten ja milloin lääkkeitä on asiakkaalle toimitettu. Tiedot on kirjattava siten, että niitä pystyvät helposti lukemaan asiakkaan ja hänen mahdollisen asiamiehen lisäksi myös häntä hoitava lääkäri ja hoitaja tai toisen apteekin farmaseuttinen henkilökunta.

Kun reseptilääke vaihdetaan apteekissa vaihtokelpoiseen valmisteeseen, kirjataan toimitettavan lääkevalmisteen nimi selkeästi reseptilomakkeeseen. Lääkemääräykseen merkitään myös asiakkaan mahdollinen lääkevaihtokielto.

Paperisten lääkemääräysten muuttuessa sähköisiksi viestintä eri tahojen välillä selkeytyy, mutta tällöinkin viestien sisällön yksiselitteisyyteen on hyvä kiinnittää huomiota.

Lääkemääräyksen merkinnät ovat tärkeitä erityisesti silloin, kun lääkevalmistetta on määrätty käytettäväksi suurempi annos kuin valmisteyhteenvedon annostusohjeessa. Tällöin lääkkeen saa toimittaa asiakkaalle vain, jos lääkkeen määrääjä on kirjannut lääkemääräykseen sic-merkinnän.

Lääkemääräykseen tehtyjä merkintöjä ei saa peittää. Jos lääkemääräykseen tehdään korjausmerkintöjä, on ne varustettava farmaseutin tai proviisorin allekirjoituksella ja päivämäärällä tai vaihtoehtoisesti vahvistettava sähköisellä allekirjoituksella.

Lääkkeen määrääjän täytyy aina hyväksyä mahdolliset lääkemääräyksen sisältöön tehtävät muutokset.

Noora Oinonen

Proviisori
Yliproviisori, Fimea

LISÄÄ AIHEESTA

Turvallisen lääkehoidon työkalupakki

(http://sic.fimea.fi/3_2012/turvallisen_laakehoidon_tyokalupakki)

Muista myös apuaineiden haitat

(http://sic.fimea.fi/3_2012/muista_myos_apuaineiden_haitat)

Kasvirohdoslääkkeiden ja ravintolisien haitat voivat yllättää

(http://sic.fimea.fi/3_2012/kasvirohdoslaakkeiden_ja_ravintolisien_haitat_voivat_yllattaa)

Biologisten lääkkeiden turvamurheet

(http://sic.fimea.fi/3_2012/biologisten_laakkeiden_turvamurheet)